

DOI: 10.15290/bb.2018.10.40

XXIV Міжнародная навуковая канферэнцыя

“Шлях да ўзаемнасці”

Гродна, 26 кастрычніка 2018 г.

Тое, што ўжо амаль чвэрць веку на гэту навуковую імпрэзу збіраюцца то ў Беластоку, то ў Гародні навукоўцы розных статусаў, каб абмеркаваць шмат-

стайныя гуманітарныя пытанні, сведчыць аб дакладным вычванні колісь першымі арганізатарамі канферэнцыі сацыяльна-культурнай атмасферы памежжа, запатрабаванасці дыялогу паміж прадстаўнікамі некалі ж нават аднаго дзяржаўнага ўтварэння.

Традыцыйна над арганізацыяй чарговага “Шляху да ўзаемнасці” парупіліся Гродзенскі абласны выканаўчы камітэт, Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы, у прыватнасці Філалагічны факультэт, а таксама Беларускае грамадска-культурнае таварыства ў Польшчы і, як ганаровы арганізатар, Кафедра беларускай філалогіі Універсітэта ў Беластоку. У праграме канферэнцыі былі заяўлены 62 даклады на беларускай, польскай і рускай мовах.

Пасля ўрачыстага адкрыцця канферэнцыі пачалося пленарнае пасяджэнне, у тэматыцы якога, зразумела, былі прадстаўлены галоўныя даследчыя курсы навуковай імпрэзы. Найперш з палемічным дакладам “*Rusofobia i antypolonizm w polityce historycznej Polski i Rosji (wybrane problemy)*” выступіў шматгадовы ўдзельнік “Шляху да ўзаемнасці” прафесар Збігнеў Анташэўскі (Кельцэ). Вялікую цікавасць выклікаў разгляд жыццёва-творчага лёсу надзвычай цікавай асобы, звязанай з Гродна, зроблены прафесарам Валерыем Чарапіцам (Гродна), у прыватнасці, даклад “К биографии композитора Ф.М. Квятковской (Фанни Гордон)”. Прафесар Чэслаў Лапіч (Торунь) у дакладзе “*620 lat osadnictwa tatarskiego na ziemiach białorusko-litewsko-polskich*” зрабіў кампетэнтны экскурс у даўнюю гісторыю, звязаную са з’яўленнем на землях Вялікага Княства Літоўскага татар, што сталася падчас уладарання вялікага князя Вітаўта. Мовазнаўчыя аспекты, уласцівыя менавіта памежнаму рэгіёну, былі прадстаўлены з выкарыстаннем відэа матэрыялаў дацэнтам Валерыем Варановічам (Гродна) у дакладзе “*Моўна-графічныя асаблівасці надпісаў на крыжах-абярэгах вёсак Гродзенскага раёна*”. На завяршэнне пленарнага пасяджэння адбылася дыскусія, праблемнае абмеркаванне прагучаўшых дакладаў.

Пасля абедзеннага перапынку праца канферэнцыі працягнулася ў пяці секцыях. Аб тым, што і гэтым разам, ужо традыцыйна, прэваліравала менавіта мовазнаўчая праблематыка, а не літаратурназнаўчая, сведчыць размеркаванне лінгвістычных дакладаў па трох секцыях. Ядро першай з іх “Мовазнаўства. Намінацыя: прынцыпы, асаблівасці і нацыянальныя элементы. Анамастыка” складалі вядучыя анамасты Польшчы. Адзін з сталых, шматгадовых удзельнікаў канферэнцыі прафесар Фелікс Чыжэўскі з Любліна прадставіў даклад “*Wariantywność nazw własnych na pograniczu polsko-wschodniosłowiańskim (na przykładzie «Słownika» H. Arkuszyna)*”. Прафесар Леанарда Дацэвіч (Беласток), дырэктар Інстытута Усходнеславянскай філалогіі Універсітэта ў Беластоку, таксама шматгадовы ўдзельнік “Шляху да ўзаемнасці”, засяродзілася ў сваім выступленні на тэме “*Etnonimy polsка, польска, полячка w gójskich i białoruskich słownikach ogólnych*”. Прафесар Міхал Кандрацюк (Беласток), які ўласна стаіць ля вытокаў канферэнцыі “Шляху да ўзаемнасці”, звярнуў увагу на наступны моўны аспект: “*Etniczne nazwy miejscowości z formantem -ec (w pl. -ce) na Białostocczyźnie*”. Доктары Марцін Койдэр і Марэк Олейнік з Любліна выступілі адпаведна з дакладамі: “*Z badań nad historycznym nazewnictwem osobowym pogranicza białorusko-polskiego*” і “*Nazwiska*

patronimiczne w starostwie grabowieckim XVI–XVIII wieku”. Дацэнт Святлана Ляскевіч (Гродна) прадставіла даклад «Крыніцы фарміравання прадметнай групы назваў адзення ў гаворках Гродзеншчыны», магiстр гуманiтарных навук Аксана Шаўцова (Гродна) – “Асаблівасці анамастычнай лексікі ў творах Элізы Ажэшкі (80-я гады XIX стагоддзя”.

Другую лiнгвістычную секцыю “Мовазнаўства. Праблемы моўнага ўзаемадзеяння. Этналінгвістычная мадэль свету. Пытанні другаснай намінацыі” цалкам склалі прадстаўнікі Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта. Так, кандыдат фiлалагічных навук Жанна Грушэўская выступіла з дакладам “Нацыянальна-культурная спецыфіка канцэпту п’янства ў беларускай і польскай лiнгвакультурах”, дацэнт Валянціна Маршэўская – “Аб’ектныя фразеалагізмы ў польскай і беларускай фразеалогіі”, Алена Садоўская – “Фразеалагізмы ў паэме Адама Міцкевіча «Пан Тадэвуш»”, Ірына Хлусевіч – “Канцэпт «маці» ў беларускай і польскай парэміялогіі”, дацэнт Марыя Якалцэвіч – “Семантыка-стылістычныя асаблівасці прыказак у аповесцях Элізы Ажэшкі”.

У секцыі “Мовазнаўства. Тэкст. Полікультурная камунікацыя. Пытанні моўна-культурнага памежжа і перакладу” таксама прагучалі надзвычай цікавыя даклады. Напрыклад, доктар Іаланта Хомка (Беласток) выступіла з рэфератам “Semantyka i przekład wybranych nazw w «Szkarłatnych żaglach» Aleksandra Grina (pole czerwieni)”, старшы выкладчык Віктар Варанец (Гродна) – “Медыцынская тэрміналогія на беларускай і польскай мовах. Агульнае і рознае”, прафесар Ліля Цітка (Беласток), перакладчыца шаснаставечнага беларускага “Трыстана” на польскую мову – “Słownictwo zapożyczone w języku starobiałoruskiego «Trystan»”, доктар Агнешка Дудэк-Шумірай (Люблін) – “Relacja Bóg – człowiek w świetle inksursji nagrobnych pogranicza polsko-wschodniosłowiańskiego”, дэкан фiлалагічнага факультэтэта, кандыдат фiлалагічных навук Іна Лісоўская (Гродна) – “Кiнемныя дзеясловы як спосаб адлюстравання пазамоўнай рэчаіснасці ў наратыўным тэксце (на матэрыяле аповесці В. Быкава “Альпійская балада”)", доктар Іаанна Кульвіцка-Камiньска (Торунь) – “Świat tatarskich wierzeń zamknięty w kitabach. Stan badań”, доктар Івона Радзішэўска (Торунь) – “Od modlitw po zaklęcia – chamaili Tata-rów Wielkiego Księstwa Litewskiego”.

Як ужо адзначалася, лiтаратуразнаўства ў адрозненне ад мовазнаўства было прадстаўлена больш сцiпла. Праца секцыі “Лiтаратуразнаўства. Дыялог праз стагоддзі. Творчая майстэрня: рэфлексіі і шляхі самавыражэння” распачалася з выступлення кандыдата фiлалагічных навук Вольгі Нікіфаравай (Гродна) “Лiрыка-фiласофскае асэнсаванне рэчаіснасці ў цыкле лiрычных запісаў Яна Чыквіна «Трохкрылыя птушкі»”. Варта падкрэсліць, што творчасць сяброў беларускага лiтаратурнага аб’яднання “Белавежа” разглядалася яшчэ ў трох дакладах: доктар Ганны Альштынюк (Беласток) – “Вобраз героя ў творчасці Андрэя Федарэнкі і Міхася Андрасюка”, доктар Ганны Саковіч (Беласток) – “Беларускае асяроддзе вачыма Сакрата Яновіча ў кнізе “Nasza tysiąc lat. Z Sokrates Janowiczem rozmawia Jerzy Chmielewski”, Białystok 2000”, прафесар Галiны Тварановіч (Беласток) – “Идэйна-тэматычныя дамінанты прозы Алены Анішэўскай”. Кандыдат фiлалагічных навук Аліна Сабуць (Гродна) звярнулася да эпохі другога беларускага Адраджэння

ў дакладзе “Дыялогавая камунікацыя нашаніўскай публіцыстыкі: да пытання польскай нацыянальнай асветы”. Творчасць польскіх празаікаў разглядалася ў выступленні дацэнтаў Яўгена Панькова і Вольгі Паньковай (Гродна) – “Jurewiczowskie spojrzenie na czas (na podstawie utworów «Poriół i wiatr» oraz «Dzień przed koncem świata»”, а таксама выкладчыцы Ірыны Хлестакоўскай (Гродна) – “Топос дома в творчестве Марии Домбровской”. Магістр Таццяна Сівова (Гродна) пераканаўча прадставіла адзін з цікавых аспектаў творчасці выдатнага рускага пісьменніка з польскімі каранямі Канстанціна Паўстоўскага: “Польская культура сквозь призму художественного восприятия К.Г. Паустовского”.

Зразумела, што не магло забракнуць на канферэнцыі “Шлях да ўзаемнасці” абмеркавання рэлігійнай тэматыкі ў разнастайных аспектах, што і адбывалася ў секцыі “Канфесійная гісторыя”. Яе праца распачалася выступленнем прафесара Антона Мірановіча (Беласток) “Георгій Каніскі – епіскап беларускі”. У некалькіх дакладах былі разгледжаны пытанні ўніяцкага веравызнання: магістр гістарычных навук Аляксей Хоцеў (Мінск) – “Церковная унія и белорусская культура: синтез культур или культурная ассимиляция”, магістр багаслоўя Вячаслаў Шэцітка (Гродна) – “Секретные комитеты правительства Николая I и воссоединение униатов”, магістр гістарычных навук Таццяна Лашук (Гродна) – “Урадавая палітыка пераадолення этнакультурных і рэлігійных адметнасцяў былых уніятаў у гістарыяграфіі Беларусі і Расіі навішшага часу”, доктар габлітаваны Уршуля Паўлючук (Беласток) – “Neunia w II Rzeczypospolitej”. Магістр Марцін Мірановіч (Беласток) звярнуўся да асэнсавання аднаго з пытанняў вельмі складанай для Праваслаўнай Царквы, пасля заключэння Брэсцкай уніі, эпохі ў дакладзе “Skład społeczno-zawodowy członków bractwa wileńskiego św. Trójcy w XVI i XVII wieku”. У сваю чаргу магістр Пётр Савіцкі (Беласток) выступіў з дакладам “Пазіцыя праваслаўнай царквы ў XIX стагоддзі”. Пытанні, звязаныя з каталіцкім веравызнаннем, разгледзелі ў сваіх выступленнях прафесар Эдмунд Ярмосік (Гродна) – “Проблемы национального языка и культуры в деятельности католического Костела на Гроденщине”, ксёндз, прафесар Войцех Гузевіч (Ольштын) – “Разногласия вокруг названия епархии в Сейнах”, дацэнт Андрэй Ганчар (Гродна) “К вопросу использования духовных завещаний в практике Римско-католической Церкви на территории Беларуси (1722–1917 гг.)”.

На секцыі “Гісторыя” былі разгледжаны некаторыя праблемы, арганічныя для секцыі “Канфесійная гісторыя”, што і зразумела, бо вельмі складана, а то і немагчыма, падзяліць сацыяльна-гістарычнае жыццё на асобныя фрагменты. Так, старшы выкладчык Святлана Словік (Гродна) прадставіла доклад “Традыцыі Вігіліі ў шляхецкай сям’і Беларусі XIX ст.”, дацэнт Іван Трацяк (Гродна) – “Спроба арганізацыі беларускай Каталіцкай Акцыі ў Заходняй Беларусі ў перыяд 1921–1939 гг.”. Шматгадовы ўдзельнік канферэнцыі доктар Альфонс Баровік (Элк) выступіў з дакладам “Walki o korzystną granicę II Rzeczypospolitej Polskiej na pograniczu Augustowszczyzny i Suwalszczyzny oraz Wileńszczyzny i Grodzieńszczyzny w latach 1918–1921”, кандыдат гістарычных навук Алена Трубчык (Мінск) – “Организационная структура и деятельность Гродненского окружного суда в период польско-советской войны

(1919–1921) гг.”, дацэнт Андрэй Загідулін (Гродна) – “Канстытуцыйна-прававы статус беларусаў у міжваеннай Польшчы: асаблівасці фарміравання”, кандыдат гістарычных навук Алена Абухова (Гродна) – “Общественно-культурная деятельность поляков Гроденщины в конце 1980-х гг.”, кандыдат гістарычных навук Сяргей Амелька (Гродна) – “Да пытання аб паходжанні дваранскага роду Мокрскіх”.

У кожнай секцыі адбывалася зацікаўленая дыскусія. Напрыканцы ж канферэнцыі, як і належыцца, былі падведзены вынікі працы. Як заўсёды, плануецца выданне кнігі матэрыялаў канферэнцыі. Хочацца верыць, што, нягледзячы на ўзнікшыя фінансавыя праблемы, юбілейная XXV канферэнцыя “Шлях да ўзаемнасці” адбудзецца ў наступным годзе ў Беластоку.

Halina Twaranowicz

Uniwersytet w Białymstoku

<https://orcid.org/0000-0002-6895-9010>